

Novi minister prosvete

V vladi gospoda dr. Stojadinovića je prevzel portfelj ministrstva prosvete g. Dobrivoje Stošović.

Novi minister prosvete g. Dobrivoje Stošović.

G. Dobrivoje Stošović je rojen v Brusu v kopačnem srezu 1894. leta. Po dovršeni osnovni šoli v Blacu, je absolviral gimnazijo v Beogradu in odtod odšel študirat v London in Cambridge, kjer je na ekonomsko finančnem oddelku diplomiral 1922. leta. Po povratku s študij je bil imenovan za tajnika ministrstva financ, a pozneje, za šefa odseka kjer je ostal do osnivanja Privilegirane agrarne banke. V tej je bil l. 1929. imenovan za glavnega taj-

nika. 1931. leta je postal direktor, a februarja meseca letošnjega leta je dosegel v istem zavodu že položaj generalnega direktorja in je ostal na tem mestu do dneva, ko je bil imenovan za ministra prosvete. V času službovanja v ministrstvu financ so bile g. Stošoviću poverjene razne misije v inozemstvu. Sodeloval je kot tajnik naše delegacije za reguliranje vojnih dolgov v Ameriki 1926. leta, na Angleškem 1927. i. t. d.

G. Stošović se je bavil tudi z novinarstvom in je posvečal posebno pažnjo gospodarsko-finančnim vprašanjem. Bil je urednik »Beogradske ekonomske revije«, ki je izhajala v francoščini in angleščini. Uredil je tudi »Godišnjak kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca«, v katerem je izčrpno opisal celokupno naše finančno ekonomsko življenje. »Godišnjak« je bil publiciran v Londonu v angleščini. G. Stošović je odlikovan z redom Sv. Save in redom Jugoslovanske krone.

Bil je tudi v svetovni vojni. Pri volitvah 5. maja je bil izvoljen za narodnega poslance v prokupačnem srezu.

Novega g. ministra prosvete čakajo mnogi in težki problemi, ki spadajo v območje naše prosvete. Ampak, kot nobenemu drugemu poslu, potrebno je posvetiti vso svojo psihično in fizično sposobnost predvsem onemu poslu, katerega smoter je dvigniti naš narod do one kulturne višine, radi katere se mu bodo prijatelji čudili in ga zlobneži zavidali. Za to delo naj ne bo nobeden trud prevelik, nobeno prizadevanje pretežno. V tem plemenitem delu bo našel novi g. minister prosvete iskrene sodelavce tudi v predstavnikih jugoslovenskega učiteljstva.

Vprašanje učiteljske stanarine

V učiteljskih, kakor tudi v izvenučiteljskih vrstah je povzročalo vprašanje naše stanarine mnogo razburjenja. Prav v zadnjem času se to vprašanje večkrat načelja in je potrebno, da spregovorimo o njem nekaj besed.

Zakon o narodnih šolah iz l. 1931. vsebuje točna določila glede učiteljskih naravnih stanovanj, določa pa tudi višino stanarine, ki jo morajo plačati šolske občine kot odškodnino, ako ne morejo nuditi učiteljstvu naravnega stanovanja. Bistvo teh določil je iskati edino le v tem, ali je hotel zakonodajalec zagotoviti učiteljstvu stanovanje, ali mu je hotel zvišati dohodek na ta način, da prispeva tudi občina svoj del k plači, ki jo prejema učiteljstvo od države. Vsekakor je možno le prvo, namreč, da se je hotelo zagotoviti učiteljstvu stanovanje.

Sole so se in se še odpirajo dandanes že v najbolj zakoniti vasi. Učitelj pride na šolo, a ne najde stanovanja! In niso bili redki primeri, ko je morala biti šola zaprta prav zaradi tega, ker učitelj, nameščen na šolo, ni dobil stanovanja in je moral prositi za drugo mesto. Takim primerom se je hotel zakonodajalec izogniti z določbami § 23. zakona o narodnih šolah, kjer pravi:

Dolžnosti šolskih občin so:
1. sezidati in v dobrem stanju držati šolska poslopja ...; stanovanja za učitelje in slugo.

Prav tako je razvidna namera zakonodajalca zagotoviti učiteljstvu stanovanja in stanarino iz § 29. zakona o narodnih šolah, ki se glasi:

Poleg upraviteljevega stanovanja mora imeti vsaka šola v bližini toliko obveznih stanovanj za učitelje, kolikor ima šola oddelkov, kakor tudi stanovanje za enega slugo. Brez predpisane števila teh stanovanj s potrebnimi pritliklinami se ne more ustanoviti šola nitj nov oddelk.

V mestih in trgih se daje lahko namesto stanovanja stanarina ...

Najbolje so ukrenile one občine, ki so preskrbele toliko stanovanj, kolikor ima razredov šola. S tem je ustrezno učiteljstvu, ki

mu ni potreba iskati stanovanja, ko pride v službeni kraj, a istočasno je ustrezno tudi občinam, ki sicer investira nek gotov kapital v stavbo za učiteljska stanovanja, vendar ji za vselej odpade plačevanje stanarine. Vsakdo, ki objektivno sodi in pozna tudi določbe zakona o narodnih šolah, uvidi, da je najbolje, če občine zidajo stanovanja.

§ 84. omenjenega zakona pravi povsem določno:

Vsi državni učitelji narodnih šol imajo pravico na stanovanje, oziroma stanarino po § 23. in § 29. tega zakona.

Zakon ima torej v tem pogledu povsem točna določila, in če hočemo nekoliko podkrepiti ta določila, se nam je treba ozreti le nekoliko naokrog. Orožniki in financarji imajo povsod v svojih uradnih prostorih tudi stanovanja. Tudi železničarji so zadostj dobro oskrbljeni s službenimi stanovanji. Kjerkoli je cerkev, povsod je tudi župnišče, ponekod tudi kaplanija. — Vsi oni poklič, katere vodi služba v oddaljene vasi, so preskrbljeni s stanovanji, a učiteljstvo je bilo to priznано šele z zakonom o narodnih šolah iz l. 1931. Nekatere, zelo redke občine so to potrebo uvidele že prej, a za one, kjer ni stanovanj za učiteljstvo, določa § 173. Zakona o narodnih šolah:

»Kjer na deželi ni stanovanj za učitelje, je šolska občina dolžna sezidati jih najkasneje v roku šestih let, ko stopi ta zakon v veljavo.«

Za čas, dokler stanovanja niso zidana, je določena stanarina. Mi radi priznamo, da plačujejo nekatere občine stanarino težje nego druge, toda učiteljstvo more poudariti le eno: Določbe Zakona o narodnih šolah v pogledu stanarin so edina socialna zaščita učiteljstva. Te določbe predstavljajo namreč najvažnejše vprašanje učiteljskega socialnega zavarovanja.

Onemu učiteljstvu, ki nima naravnega stanovanja in prejema, v smislu določil zakona, stanarino, bi bilo celo ljubše, da bi prejemale stanarino direktno od banovine, ali države, a ker nečemo ostati samo pri polovici predloga, smo šli tudi dalje in predlagali, naj banovina, odnosno država izterja

od občin učiteljstvu pripadajočo stanarino. S tem bi pač občine ne mogle prihraniti ničesar, pridobilo pa bi učiteljstvo, ki bi prejemale stanarino rednejše.

Učiteljstvu so naravnala stanovanja nujno potrebna. Kdor priznava potrebo narodne šole in uvidi njeno neizmerno korist za kulturni dvig naroda, mora priznati, da je imel zakonodajalec pri vnašanju določil o naravnem stanovanju, odnosno stanarini učiteljstva pravi namen nuditi učiteljstvu ono najnujnejšo socialno zaščito, ki mu je v težkih razmerah, v raznih službenih krajih nujno potrebna.

Učiteljstvo vedno poudarja, da naravno stanovanje, odnosno ekvivalentna po zakonu določena stanarina ne pripada k učiteljski plači, marveč je to le nujna posledica, ki izhaja iz potrebe pravnega razvoja našega narodnega šolstva.

Splošne vesti

PRESEDSTVO JUU.

Dnevno časopisje je priobčilo netočno vest, da sta predsednik JUU tov. Ivan Dimnik in podpredsednik tov. Dorde Mirkov premeščena iz Beograda in sicer prvi v Ljubljano, a drugi v Novi Sad. Vest je imela tendenco ustvariti mišljenje, da oba funkcionarja združenja ne bosta več mogla vršiti dolžnosti pri centralnem odboru Učiteljskega združenja.

Resnica je, da sta tov. Dimnik in Mirkov ostala v Beogradu in vršita tam še nadalje svoje funkcije.

— Uradne ure na sekciji bodo tekom počitnic le dopoldne od 8 do 12.

— Izhajanje »Učiteljskega tovariša« med počitnicami. Kot že več let tako bo tudi letos izhajal med glavnimi počitnicami »Učiteljski tovariš« le vsakih 14 dni. S prvim septembrom začne izhajati ponovno, redno tedensko.

— Prenočišča za udeležence banovinske skupščine. Prosimo, da se vsi, ki nameravajo prenočevati v Akademskem kolegiju, prijavi z dopisnico sekciji vsaj do 10. t. m.

REDKI JUBILEJI

1. julija t. l. so obhajali nekateri meteorološki opazovalci v dravski banovini redek jubilej, namreč 40 letnico zvestega meteorološkega opazovanja na enem in istem mestu.

So to gospodje:

Verbič Mihajlo, šol. upravitelj v p. v Sodražici, Skvarča Ivan, sodni oficial v pok. na Vrhniki in Košutnik Josip, šol. uprav. v pok. v Vojniku.

V teh treh krajih so imenovani gospodje 1. julija 1895. prevzeli naporno opazovanje vremena in podnebja. Opazovanje je naporno radi tega, ker je opazovalec navezan na beleženje vremenskih elementov, predvsem temperature zraka, trikrat na dan, in sicer ob 7. uri zjutraj, ob 2. uri popoldan in ob 9. uri zvečer. Opazovanje zahteva točnosti, tako glede časa, kakor glede čitanja instrumentov. Gori omenjeni gospodje vršijo to tiho delo nepretrgoma že 40 let. Je to višek vztrajnosti in potrpežljivosti.

Uprava državnega Zavoda za Meteorologijo in Geodinamiko na ljubljanski univerzi je tudi ugotovila, da so vsa opazovanja točna in zanesljiva, za kar jim izreka javno zahvalo. Želi samo, da bi, posebno med p. n. učiteljstvom, našla še marsikatero tako idealnega posnemovalca, kakor so ti gospodje. Pri malenkostni nagradi (370 Din in manj letno) za vse to ogromno kulturno delo je izključeno, da bi gospode zadrževali pri tem materialistični oziri. Samo čisto veselje do kulturnega dela in gola ljubezen do prirode jih je toliko časa priklenila k meteorološki hišici. Gospodje še dalje vztrajajo pri opazovanju kljub visoki starosti. Hvala jim!

— Mariborski maturantj iz l. 1910. Naš dobri tovariš Vauda Mirko nas vabi k proslavi 25 letnice v Mariboru. Ker je to izreden jubilej, zato upam, da se nas bo zbralo vseh 16 živečih tovarišev tega letnika. Tudi onih 7 tovarišev, ki niso utegnili priti na proslavo 20 letnice, ne sme ostati doma. Na veselo svidenje v avgustu v Mariboru. G. V. Celje.

— Maturantom ljubljanskega učiteljstva iz leta 1907! Kakor dogovorjeno na lanskem sestanku, se snidemo letos dne 8. julija na Ovsiahi pri tov. Blažiču. Odhod iz Ljubljane

ob 15.42 uri. Radi prenočišča se javite pravčasno pri imenovanem tovarišu.

— Maturante ljub. moškega učiteljstva iz leta 1925. obveščam, da se proslava desetletnice ne bo vršila 7. julija t. l., ker so se javili samo trije tovariši, drugi so najbrže prezrli moje vabilo v »Učit. tovarišu« z dne 6. junija 1935. Prosim pa vse one tovariše, ki prebivajo za časa počitnic v Ljubljani, da se udeležijo gotovo dne 1. avgusta 1935. kratkega sestanka ob 10. uri dopoldne v gostilni Štefana Mencingerja na Šmartinski cesti v Ljubljani glede določitve časa in kraja naše proslave. Do tedaj pa želim vsem vesele počitnice. — Rupnik Vinko, strok. učitelj, Ljubljana, gluho-nemnica.

Osebne zadeve

— Napredovali so učitelji(ce) v V. skupino: Gradnik Rajko, sres. š. nadzornik iz Radovljice, Poplatnik Franc od Sv. Tomaža, Logar Franja iz Laporja; v VIII. skupino: Belzeljak Marija iz Unca, Schauer Lea iz Brezja, Mlekuž Fran iz Svetine, Vaupot Mihaela iz Cankove, Jurčič Branka iz Laz.

— Prevedeni v IX. skupino so: Mikulič Oton iz Leskovca, Traven Lovro iz Trboja, Košutnik Roman iz Majšperka, Fable Božidar iz Sv. Roka ob Sotli.

— Napredovali so v V. skupino: Vizjak Ciril, sreski šolski nadzornik in Novem mestu; Praprotnik Miroslav, učitelj iz Homca; v VI. skupino: Lavrič Vinko in Pivek Ivan, veroučitelja iz Ljubljane; Zmavc Josip, veroučitelj iz Trbovelj; v VIII. skupino: Grčman-Trtnik Vekoslava iz Rajhenburga; Sifrar Marija iz Boštanja.

Učiteljski pravnik

—Š Vprašanje: J. A. iz Slov.

1. Dne 9. VII. 1935. imam pravico prositi za napredovanje v VII. skupino. Ko sem napredoval v VIII. skupino, sem moral čakati na plačo 13 mesecev. Ako bom sedaj (drugič!) napredoval v VII. skupino, ali bom moral tudi čakati 13 mesecev?

2. Ob prevedbi 1931. leta sem bil preveden v IX. skupino. Ako bi sedaj prosil za prevedbo mesto za napredovanje in bi se me

Pred nakupom si oglejte nova chromirana

PUCH kolesa

z novo zavoro na prednjo os.

Na ugodna mesečna odplačila!

IGN. VOK, LJUBLJANA

Tavčarjeva ulica šte. 7

Podružnice: Kranj, Celje, Novo mesto

Drobiž

Stanga - Marn - »Učiteljski tovariš«, Jezičnik in dr. A. B. Jeglič.

Pot se spenja v breg. Piski hlapona, ki drvi skozi zasavsko sotesko izginjajo v dalji. Ko stojiš na vrhu previsa se ti odpre pogled širom na zelene griče Zasavja. Še vržeš zadnji pogled na modrikasto zeleno vodno kačo: Savo, potem pa jo ubereš proti samejavici vasi Stangi pri Litiji, ki je znana po svojih treh zanimivostih. V štangarski cerkvi domuje sv. Anton zaščitnik zakona željnih devic, štangarske češnje so tudi Ljubljancanom najbolj znana in cenena sadna poslastica, štangarska sosesa pa je dala našemu narodu dva pomembna moža Franceta in Josipa Marna. Prvi je obilo deloval na zblizanju med Slovenci in Čehi pa med Slovenci in Hrvati. Drugi, profesor, je vzajal mnoge naše literature, sodeloval kot vnet jezikoslovec in slovestveni zgodovinar polnih 30 let pri našem »Učiteljskem tovarišu«, bil pa je tudi predsednik »Slovenske matice«.

Le kake dve uri hoda je z litijske postaje k cerkvi, kjer so krstili Jožeta Marna. Pot je tako zložna, da jo zmore vsak. Med travniki te vodi, pa se potem skriva v gozdove in preden zaviješ v vas, te sprejmejo orkestri čričkov... Ob prehodu pomladi v poletje je tu najlepše. Kdor si bo tekom počitnic utegnil odtrgati dan za obisk naše skrite vasi, mu menda ne bo žal nikoli.

Hribovski kraji so tu. Z majhnimi naselji, ki jim še do danes ni ustrezno v želji po stalni osnovni šoli. Zdjaj imajo v Stangi le zasilno enorazrednico, koder poučuje že

dolgo vrsto let domači župnik, ki stopa prav te dni v pokoj.

Josip Marn se je rodil 13. marca 1832. Pred tremi leti so praznovali tu gori lepo spominsko svečanost: 100 letnico njegovega rojstva. Pobudo za proslavo je dala »Slovenska Matica«, litijsko sres. društvo JUU pa je poklonilo venec, edinega, ki se je položil na spominsko ploščo odličnega štangarskega rojaka. Zanimivo je njegovo življenje. Marn je odšel po končanih srednjih šolah v bogoslovje. Kaplanoval je v Horjulu, a je še vedno čutil veselje do proforskega poklica in slovensčine in se je medtem pripravljajal za profesorja. Izpitate je šel polagat na Dunaj.

Mladi profesor Marn se je spoznal v Ljubljani z učiteljem Andrejem Praprotnikom, buditeljem slovenskega učiteljstva. V »Novicah« l. 1860. je napovedal Praprotnik nov šolski list. Ta je izšel 1. prosinca 1861. z naslovom našega današnjega stanovskega lista, a so ga po pravilih tistega časa imenovali: »Učiteljski tovariš«.

Med sotrudniki Praprotnikovega stanovskega lista, ki je imel pa tudi odprte predale za jezikovne in narodne probleme, je vstopil tudi profesor Marn. Mladi literarni zgodovinar je pričel zbirati življenjepise vseh znanih slovenskih velmož in jih je priobčeval potem v posameznih številkah »Učiteljskega tovariša«. Vsako leto pa mu je urednik Andrej Praprotnik dovolil, da je svoje članke, zgodovinske paberke —, zbral konec leta v posebno knjižico, ki ji je nadel ime »Jezičnik«.

Neumorni sotrudnik našega lista že od njegovih prvih početkov, je zaključil svoje prispevke l. 1892. Ob tisti priliki, ko se je

umikal že v zasluženi pokoj — leto kasneje pa je že preminul — je izšel njegov 30. letnik »Jezičnika«.

Poslednje svoje vrste po 30-letnem sodelovanju pri »Učiteljskem tovarišu« je posvetil listu s temile besedami: »Da bi podpiral dobrega Praprotnika pri vredovanju Učiteljskega tovariša, jel sem v njem spisovati 1863. »Pomenke o slovenskem pisanju«, ter si izprosil naposled za nagrado nekoliko prostih odtiskov, katerim sem dal naslov »Jezičnik«. Jezikala sta namreč v pomenkih »poredni Učenec in neporedni tovariš« o jeziku slovenskem, o raznih oblikah v pisanju, ki so takrat se jako hitro spreminjale i. t. d. za pouk in kratak čas.«

Ob zaključku tega svojega posvetila pa obžaluje marljivost, da mora to svoje delo skleniti: »Kar je prejšnji vrednik tovarišev rekel: Brez Jezičnika bi že ne bilo tovariša, to rečem nasproti tudi jaz: Brez tovariša bi ne bilo Jezičnika. Čast torej Učiteljskemu tovarišu.«

Pa bo kdo vprašal, ali ima teh 30 letnikov »Jezičnika« dandanes še kako vrednost? Le stopite v našo licejsko knjižnico in poprosite naj vam posodijo katerikoli letnik »Jezičnika« na dom. Prošnjo bodo odbili. Saj povprašujejo po »Jezičnikih« vsak dan profesorji in dijaki in drugi, ki so jim Marnovi spisi bogat vir za njih študije.

V zaključnem letniku »Jezičnika« je razpravljajal Marn o 20 slovenskih velmožeh. Predzadnje poglavje je posvetil visokemu jubilaru dr. Antonu Bonaventuri Jegliču, prav ob polovici sedanjih njegovih 85 let.

Marn piše več strani obsegajočo razpravo o Jegliču, ki je bil njegov izredno nadarjen in

izredno marljiv učenec vseh osem let na gimnaziji. Primerja Jegliča in Kržiča, kasnejšega urednika mladinskega lista »Angelečka«. Pravi: »Kržič je podoben tihemu potoku, ki rosi in napaja velike travnike pa mlade livade. Jeglič pa se mu zdj podoben deroči reki, ki podere, pobere in potegne s seboj vse, kar ji pride nasproti.«

Marn beleži z veseljem lepe uspehe svojega učenca Jegliča, ki je že kot mlad bogoslovec sodeloval v »Letopisih« Matice Slovenske kot avtor razprav z značko A. J.

Jeglič je bil že kot dijak marljiv pisatelj; a se je tem bolj lotil pisateljstva potem, ko je stopil med ljudstvo kot dušni pastir.

Zanimivo je, da štejemo Jegliča tudi med pedagoške pisatelje. Kot mlad vrhbosanski škof je uvidel pomanjkanje vzgojeslovne literature med učitelji in učiteljskimi v Bosni in Hercegovini v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Zato je napisal sam eno prvih pedagoških knjig za Bosance z naslovom »Uzgojeslovje za učitelje i učiteljske pripravnike«. Izdal jo je v samozaložbi pri Spindlerju in Löschnerju v Sarajevu z naslednjim predgovorom:

»Nadam se, da ova moja knjiga neće biti suvišna, budući, da naši učitelji i naši učiteljski pripravniki imadu samo jednu naški pisanu knjigu o uzgojnjoj znanosti.

Gledao sam, da knjigu tako udesim, kako bi im njihovo znanje o uzgoju mogla nadopuniti, usavršiti a možda u gdekojim tačkama i ispraviti, te ih oduševiti za njihovu prezvišenu zvanje.«